

Exposicions
Girona - Figueres
Abril - Setembre 2023

COSTA BRAVA

La descoberta del paradís

1870 - 1936

De Blanes al cap de Creus, identitat d'un paisatge

15.04.23 - 17.09.23

Museu d'Art de Girona

Pujada de la Catedral, 12. Girona
museuart.cat

Quan Cadaqués era una festa

29.04.23 - 11.09.23

Museu de l'Empordà

La Rambla, 2. Figueres
museuemporda.org

Títol: Costa Brava. Quan Cadaqués era una festa

Data: Del 29 d'abril a l'11 de setembre (Museu de l'Empordà)

Lloc: Planta baixa del Museu de l'Empordà

Inauguració: Dissabte 29 d'abril, a les 12 h

Producció: Museu de l'Empordà, Ajuntament de Figueres i Museu d'Art de Girona

Comissariat: Mariona Seguranyes Bolaños

Col·laboren: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i Diputació de Girona

Formem part de: Xarxa de Museus de les Comarques de Girona i Xarxa Museus d'Art de Catalunya

Més informació: www.museuemporda.org, infome@museuemporda.org, Tel. 972 502 305

CONCEPTE DE L'EXPOSICIÓ

L'exposició del Museu de l'Empordà "**Costa Brava. Quan Cadaqués era una festa**", que forma part de "Costa Brava. La descoberta del Paradís", projecte conjunt amb el Museu d'Art de Girona, presenta els orígens i circumstàncies que van propiciar que Cadaqués es convertís en un nucli artístic de gran rellevància de la Costa Brava.

L'exposició s'enceta amb l'arribada de Ferran Agulló, a qui devem el bateig de la Costa Brava, a Cadaqués, el 1910, que visita i ressegueix l'indret acompanyat pels dos germans Rahola Trèmols, el metge i poeta Víctor i el també poeta i mestre en gai saber, polític i economista Frederic Rahola. Agulló relata aquesta visita en diversos articles a *La Veu de Catalunya*, del mateix 1910.

A principis de segle, la comunitat d'estiuejants ja és molt important. Cadaqués es ven com un dels epicentres de la Costa Brava, amb promoció dels diversos hotels i fondes com l'Hotel Miramar i ofertes d'itineraris d'excursions.

Entre els primers visitants que arribaren a Cadaqués hi ha els pintors, que hi acudeixen a la recerca de paisatges per a les campanyes pictòriques, molt abans del famós bateig de la costa. Alguns d'ells van arrelar en aquest lloc i es poden considerar els iniciadors del que esdevindria Cadaqués amb els anys: una gran festa d'artistes. Ens referim especialment a Eliseu Meifrèn i la nissaga dels Pichot, encapçalada per en Ramon, el pintor, a qui se'ls hi dedica dos grans àmbits a la mostra.

L'exposició planteja un viatge per entendre com els artistes van ser, en gran part responsables que Cadaqués esdevingués un punt artístic de gran rellevància a la Costa Brava.

Un primer àmbit presenta els pintors pioners a Cadaqués amb obres de Narcís Monturiol, Josep Maria Marquès, Sebastian Berenguer i Joan Roig Soler. És l'inici de la descoberta d'un paisatge i un entorn natural.

La mostra prossegueix amb dos àmbits, el primer dedicat a Eliseu Meifrèn, i el segon a la nissaga dels Pichot, que es desdobra amb el darrer titulat "La casa de l'art". Les obres de Meifrèn van donar a conèixer els paisatges de Cadaqués i Cap de Creus arreu del món i es converteix en un dels seus màxims divulgadors. Els Pichot, com a personatges acollidors, van propiciar que bona part de la intel·lectualitat catalana fessin parada a Cadaqués, a Sa Conca on tenien la seva casa, coneguda com a Sos Pichot, construïda el 1899.

A l'exposició, com a novetats, trobem documentació inèdita de Meifrèn relacionada amb la seva estada a Cadaqués i el seu nomenament com a fill adoptiu a la població. Hi ha obres de Meifrèn realitzades a Cadaqués excepcionals com *Cadaqués de nit*, de cap a 1911 o *Paisatge de Cadaqués*. També hi són presents les obres més destacades de Ramon Pichot, realitzades al Cap de Creus com *La Sardana* de cap a 1921 o bé *Platja de Sa Sabolla i far de Cala Nans amb la llum de tarda* cap a 1899.

El darrer àmbit "La casa de l'art" conté part de les obres que provenen de l'antiga col·lecció de la nissaga Pichot, relacionades amb els artistes que van freqüentar-la, com Manolo Hugué o Gustau Violet. També hi és present en aquest àmbit l'estada de Picasso a Cadaqués, el 1910, quan visitava al seu bon amic Ramon Pichot, amb imatges procedents de l'arxiu del Musée National Picasso de París.

Dalí també hi és present seguint el fil dels Pichot i la seva admiració per l'obra de Ramon Pichot amb el *Retrat del violoncel·lista Ricard Pichot*, que va realitzar a Cadaqués el 1920 a casa de la família Pichot a Sa Conca. De fet, la vinguda de la família Dalí a Figueres i Cadaqués es deu a l'amistat del notari Dalí amb Pepito Pichot. Amb els anys, la presència de Dalí a Cadaqués propiciarà l'avinguda de l'avantguarda en aquest indret de la Costa Brava, però aquesta és una història que podem resseguir des del Museu d'Art de Girona. La mostra es clou amb una cita d'Anna Maria Dalí del seu inèdit dietari quan visiten plegats amb el seu germà i Federico García Lorca la casa dels Pichot, és un llegat que es projecta en el temps:

«Por la tarde vamos a casa Pichot, la casa está desierta, solo nosotros tres, Federico dice que le dan miedo los retratos de las paredes y empiezan a discutir con Salvador [...]. Federico, cansado de discutir, toca el piano. Tu ven aquí Anna Maria, ¡te quiero muy cerca!»
Anna Maria Dalí, dietari inèdit, 1927.

La mostrà es podrà veure a la planta baixa del Museu de l'Empordà.

TEXTOS DELS ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ

Costa Brava. La descoberta del paradís 1870 - 1936

Si després d'angoixosa travessia
l'encís d'un port és sempre un dolç encís
després d'haver-hi entrat en un cru dia
l'encís de Cadaqués, jo bé diria
que és l'encís d'algun port del Paradís

Víctor Català (Caterina Albert)
Àlbum *Bombo*, 1921

La descoberta del paradís és la primera d'una trilogia d'exposicions dedicades al descobriment, la destrucció i la recuperació de la Costa Brava des del món de l'art. Ens proposem resseguir la costa nord de Catalunya amb tres itineraris que durant tres anys mostraran com l'art i els artistes han participat en la seva promoció, defensa i reparació des de finals del segle XIX fins a la nostra contemporaneïtat.

Aquesta primera mostra es desdobra en dues, De Blanes al cap de Creus. Identitat d'un paisatge al Museu d'Art de Girona i Quan Cadaqués era una festa al Museu de l'Empordà de Figueres. Les dues exposicions s'enceten el 1870 amb obres dels primers paisatgistes, quan aquesta costa encara no tenia nom propi i era més brava i salvatge. S'estenen pels llocs i anys de construcció d'un ideal identitari i pels brillants moments de l'avantguarda, i es clouen amb l'esclat de la Guerra Civil espanyola. Llavors la Costa Brava ja estava consolidada com a marca turística i es començaven a sentir els primers crits d'alerta per la pèrdua d'autenticitat d'aquesta porció de paradís.

Quan Cadaqués era una festa

«El cel és d'or; tot és daurat quan comencem la baixada. Una immensitat de mar s'estén davant de nostres ulls; després blanquegen les cases de Cadaqués i l'església encastellada. Ja hi som. [...] Calanaus i Cucurucú negregen abraçant les aigües calmoses».
Pol, (Ferran Agulló), *La Veu de Catalunya*. 1910.

Cadaqués es va convertir en un dels grans epicentres artístics de la Costa Brava. En aquesta mena d'illa que era Cadaqués a finals del segle XIX, hi arriben entre els primers visitants els pintors, que hi fan estades a la recerca de paisatges per a les campanyes pictòriques, molt abans del bateig de la costa.

Alguns d'ells van arrelar en aquest lloc i els podem considerar els iniciadors del que esdevindria Cadaqués amb els anys: una gran festa d'artistes. Ens referim especialment a Eliseu Meifrèn i la nissaga Pichot, encapçalada per en Ramon, el pintor. Iniciem el viatge.

Descobridors del Cap de Creus

El 1910 el periodista i polític Ferran Agulló, a qui se li atribueix la fixació del topònim «Costa Brava», visita Cadaqués; ho fa acompanyat dels germans Rahola, el polític, economista i poeta Francesc i el també poeta Víctor. Els Rahola juntament amb una primera colònia de visitants es reuneixen i passen dies a una barraca de cala Torta: la Vil·la Nyèbit. Seran els primer difusors d'aquests indrets.

Cadaqués, malgrat el seu aïllament i dificultat per accedir-hi, es converteix ben aviat en un punt d'estiueig i recolliment dels primers turistes. Hi sorgeixen diverses fondes i hotels per acollir als visitants ocasionals. A finals dels anys vint el «Fòsil-Club» serà un espai de trobada per a tots ells: s'hi organitzen balls, festes i excursions. Bona part d'elles queden perfectament fixades en la publicació local Sol Ixent.

Cadaqués. c.1906

Fotògraf desconegut

Antiga col·lecció Anna Maria Dalí

Arxiu Pere Vehi, Cadaqués

Pintors pioners

Josep Maria Marquès és un dels primers pintors que arriba a cap de Creus, tal com testimonia la tela *Es Cucurucuc* del 1881. Poc anys després l'inventor del submarí, Narcís Monturiol, entre el 1855 i 1856, trobarà refugi a Cadaqués per a la seva fugida política i alhora temps i espais per a la pintura. Molt probablement Joan Roig i Soler, el pintor luminista de Sitges, coneix Cadaqués el 1886 de la mà del seu deixeble Sebastià Berenguer, pintor oriünd de la població. A finals dels anys noranta coincideixen amb Eliseu Meifrèn i Ramon Pichot. Plegats creen els primers motius iconogràfics de Cadaqués, que més tard són identificats com a Costa Brava. Les campanyes pictòriques de Roig i Soler a Cadaqués s'allarguen fins el 1907. Un any abans, el 1906, Sebastià Berenguer parteix a Mèxic. Meifrèn i Pichot s'hi estableixen i continuaran vinculats a la vila.

Narcís Monturiol Estarriol. *Retrat d'home*, c. 1855. Oli sobre tela. Museu de l'Empordà

Josep Maria Marquès. *Es Cucurucuc*, 1881. Oli sobre tela. Col·lecció Societat l'Amistat, Cadaqués

Eliseu Meifrèn, germà del «nos amb nos»

El pintor Eliseu Meifrèn arriba a Cadaqués el 1886 i hi mantindrà relació fins a la Guerra Civil. Reiteradament hi passa llargues temporades i a través dels seus paisatges del cap de Creus es pot fer una lectura de la seva trajectòria artística. El 1912 hi adquireix una barraca de pescadors a Port Lligat i hi fixa un dels seus tallers.

Meifrèn és un home feliç a Cadaqués, molt ben integrat en la població, tal com ens ho manifesta, entre d'altres, que porti a terme el teló per al teatre de Cadaqués, avui conservat al Teatre-Museu Dalí. La culminació d'aquest vincle és el seu nomenament com a fill adoptiu de Cadaqués, el 17 de desembre de 1911. El pintor hi correspon amb la donació de sis fantàstics dibuixos a l'antiga entitat La Benèfica, actualment el Casino l'Amistat on s'exposen en una sala que porta el seu nom.

Cita àmbit Meifrèn

«[...] el Ayuntamiento [...] acordó honrarle y honrarse a la vez nombrándole hijo adoptivo de esta villa cuyos habitantes [...] le consideran como un hermano digno del “nos amb nos”.»

Diploma de fill adoptiu d'Eliseu Meifrèn, 24 d'agost de 1912

Eliseu Meifrèn. *Es Poal i la Riba, Cadaqués*, c. 1895. Oli sobre tela. Col·lecció particular

Eliseu Meifrèn, *Cadaqués de nit*, c. 1911. Oli sobre tela. Museu del Modernisme de Barcelona

La nissaga dels Pichot

La història artística de la Costa Brava no la podríem escriure de la mateixa manera sense la presència de Ramon Pichot Gironès i la seva extensa família. Tot ells foren creadors relacionats amb diverses arts; en Josep, conegut com a Pepito, era paisatgista; la Maria Lourdes, coneguda artísticament com a Maria Gay, era cantant lírica; en Lluís era violinista; en Ricard era violoncel·lista; la Mercè tocava el piano i fou la muller de l'escriptor Eduard Marquina i, finalment, l'Antoni, que va morir prematurament a Cuba.

Cap a principis dels anys noranta, donya Antònia Gironès, la mare de la nissaga, adquireix la península d'Es Sortell, amb la visió que els seus fills allà podran desenvolupar les seves diverses activitats artístiques.

Les primeres teles de Ramon Pichot de Cadaqués daten del 1896. El pintor plasma la natura del seu entorn amb els seus habitants, tots units en una dansa, la sardana.

«[...]quina afició a la pintura l'hi fá passar mesos i mesos en deserts com son les cales del Cap de Creus, omplint teles i més teles abraonant-se amb els espectacles que'l mar ensenya, esmicolant les nostres costes. »

Miquel Utrillo, Pel & Ploma, 01-06-1901

Ramon Pichot Gironès. *Interior de l'església de Cadaqués*, c. 1889. Oli sobre tela. Museu de Cadaqués

Ramon Pichot. *Ricard i Lluís Pichot*, c. 1898. Oli sobre tela. Col·lecció Pichot Cadaqués

La casa de l'art

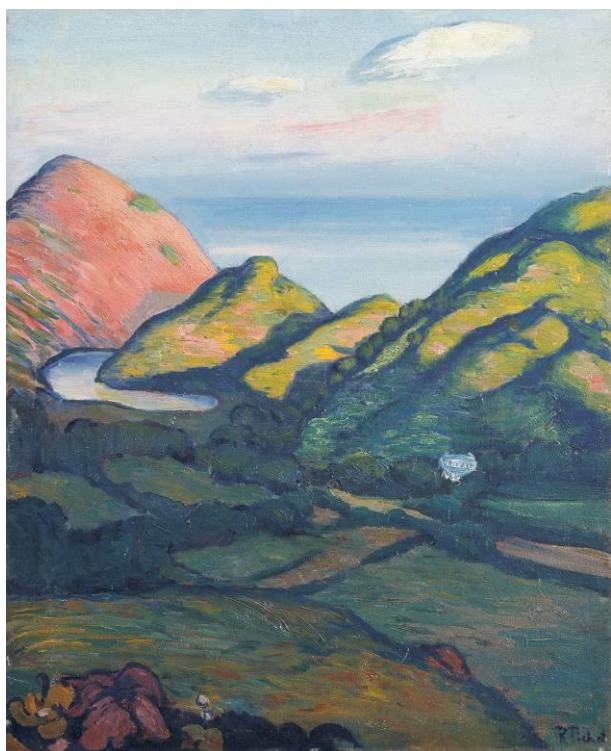
Ramon Pichot Gironès convida a Cadaqués els seus companys d'Els Quatre Gats, entre ells Santiago Rusiñol i Pablo Picasso. El primer hi va acompanyat per Miquel Utrillo, el 1898. El segon hi fa una estada l'estiu del 1910 amb la seva companya Fernande Olivier. També s'hi estatjaren els escultors Manolo Hugué i Gustau Violet. Maria Gay, quan passa els estius a Sa Conca, organitza concerts amb els seus germans i diversos convidats músics.

Seràn els Pichot els que porten als Dalí a l'Empordà i al Llaner de Cadaqués, per l'amistat entre Pepito Pichot i el notari Dalí. El jove Salvador Dalí retrata al violoncel·lista Ricard Pichot, i s'instal·la per un temps al taller de Ramon Pichot, les teles del qual li mostren el camí del primer impressionisme.

Joan Josep Tharrats es refereix als Pichot amb la frase, <<Quan Cadaqués era més que una festa>>. Una festa que va continuar amb els Dalí, i els seus convidats.

«Ah! La casa dels Pichot a Cadaqués, quina gran casa! Quina vida meravellosa no s'hi portava. Però, ho voldràs creure, de vegades s'hi arribava a la saturació del benestar [...]».

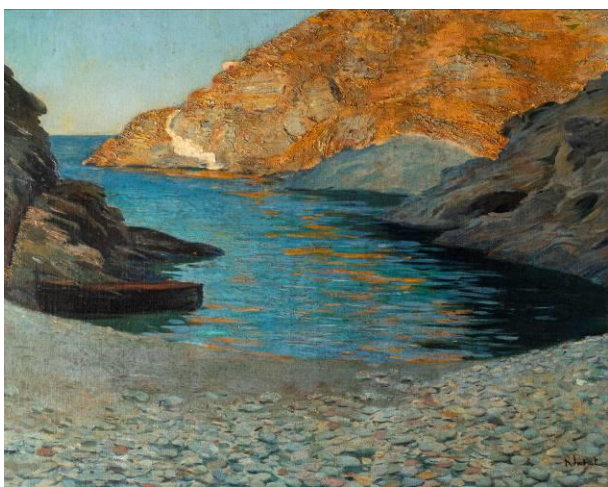
Memòries de Manolo Hugué recollides per Josep Pla a *Vida de Manolo contada per ell mateix*.

Ramon Pichot Gironès. Paisatge de la Costa Brava, c. 1905. Oli sobre tela, 60 x 49 cm.
Col·lecció d'Art Banc de Sabadell

Salvador Dalí, Retrat del violoncel·lista Ricard Pichot, 1920. Oli sobre tela. Fundació Gala Salvador Dalí.

Ramon Pichot. *Platja de Sa Sabolla i far de Cala Nans amb llun de tarda*, c. 1899. Oli sobre tela. Col·lecció particular

ACTIVITATS RELACIONADES

Totes les activitats son gratuïtes
Places limitades. Reserva prèvia a:
infome@museuemporda.org/ Tel 972 502 305
www.museuemporda.org

Totes les activitats s'ofereixen amb interpretació en llengua de signes amb reserva prèvia.

Inauguració
Dissabte 29 d'abril, 12 h
Museu de l'Empordà

Visites comentades, a càrrec de la comissària:
Dilluns 1 de maig, Fires i Festes de la Santa Creu, 12 h, Museu de l'Empordà
Divendres 19 de maig, celebració del Dia Internacional dels Museus, 19:30 h, Museu de l'Empordà

Converses
"Quan Cadaqués era una festa: entre Meifrèn i els Pichot"
Dissabte 10 de juny, (falta horari), conversa entre **Isabel Fabregat i Francesc Fontbona** al
Museu de l'Empordà

Presentació del catàleg
Dissabte 28 de juliol, 19 h, amb **Pere Vehí, Elvira Sánchez Gimeno i Mariona Seguranyes**
Societat l'Amistat de Cadaqués

Activitats familiars
Dissabte 6 de maig, 16 h, "EMPI. Utopies assolibles"
Dissabte 3 de juny, 16 h, "EMPI. Utopies assolibles"

Més informació:
comunicacio@figueres.org
www.museuemporda.org